

Näringsliv

Redan > för flera ! 100 år sedan

bodde ← det människor i Finland.

De → odlade, fiskade och jagade den mat de behövde.

Kläder, skor, hus, möbler, redskap och annat ↓ nödvändigt !

tillverkade man själv av material som fanns nära. ↓

Trä

från

skogen

användes till

husbyggen,

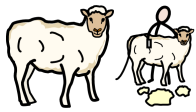

uppvärmning

och

redskap.

Av

fårull

gjorde man

tyg,

garn

och

kläder.

Djurhudar

blev

skor

och

linväxten

blev

garn

och

tyg.

Maten

gjorde man främst från de

djur

man hade på

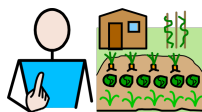

gården.

De flesta

var alltså

självförsörjande

bönder.

Det som inte fanns på gårdarna,

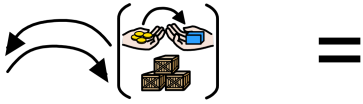
till exempel salt, järn, koppar och socker fick man

byta till sig eller köpa av någon

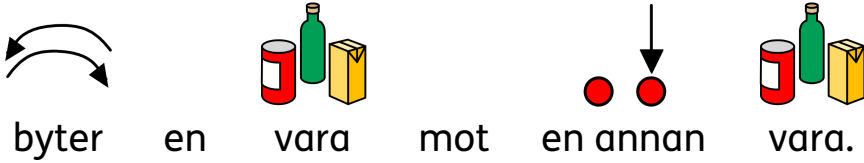
som skaffat varorna från utlandet.

Vanligt folk hade inga pengar att betala med,

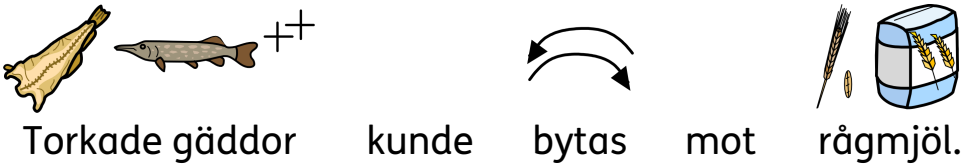
alltså gjorde man byteshandel.

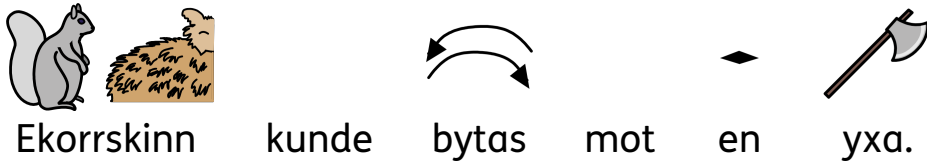
Byteshandel innebär att man

byter en vara mot en annan vara.

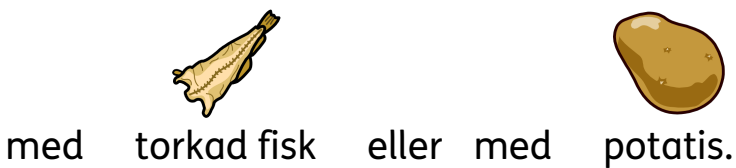
Torkade gäddor kunde bytas mot rågmjöl.

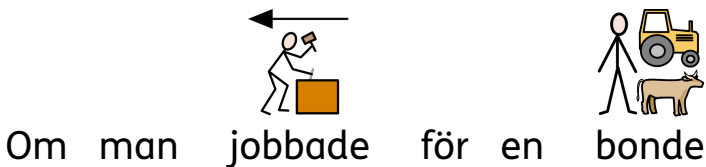
Ekorrskinn kunde bytas mot en yxa.

Skatter och avgifter till staten betalades oftast med säd,

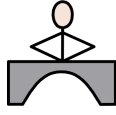
med torkad fisk eller med potatis.

Om man jobbade för en bonde

eller för någon annan

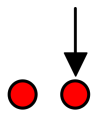
arbetsgivare

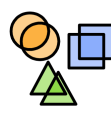
kunde lönen vara en påse mjöl

eller mat av något

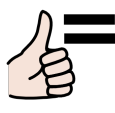
annat

slag

Man kunde få

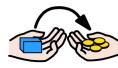
riktiga

pengar

genom att till exempel

sälja

smör

eller ägg

på torget

i närmaste

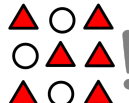

stad.

Först när pengar

blev

vanligare

som

betalningsmedel

blev det lättare att köpa och sälja

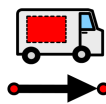
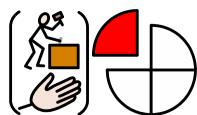

varor och tjänster i Finland.

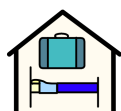

2015

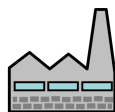
Viktigaste näringar i Finland år 2015:

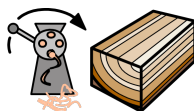
Tjänstesektorn - handel, sjukvård, transporter,

bank, hotell, undervisning.

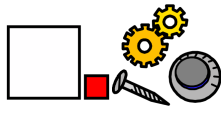
Kemisk industri - oljeprodukter, plaster, kemikalier

Skogsindustri - papper, kartong, cellulosa, träprodukter.

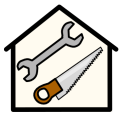
Elektronik-industri

komponenter,

mobiltelefoner.

Verkstads-

+

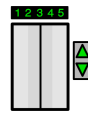

och metallindustri

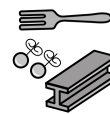
-

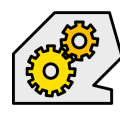
fartyg,

hissar,

stål,

maskiner.

Vi betalar

många

olika

skatter

och

avgifter

till

staten,

till

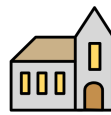

kommunen

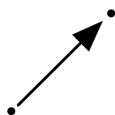
och

till

kyrkan.

Direkta

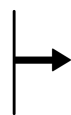

skatter

som

dras bort

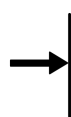
från

lönen:

1. **Inkomstskatt**

till

staten

Inkomstskatten

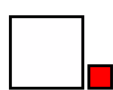

är

progressiv.

 = den som har en hög lön

 betalar en högre procent av lönen i skatt

?=?   än den som har en liten lön.

 Det är staten som bestämmer hur många procent,

...→ hur stor del av lönen, inkomstskatten ska vara.

2. **Kommunalskatt**   **till kommunen**

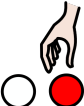
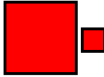
 = i kommuner i landet.

 kallas också skattöre

och är delar av en euro.

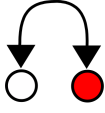

 Vanligaste skattöret är ungefär

 20 cent för varje införtjänad euro.

Det är kommunerna som själva bestämmer storlek

 på skattöret.

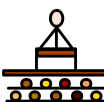

3.   % →
Kyrkoskatt till kyrkan

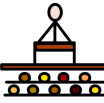

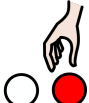
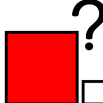
  % = **1** **2** % >
Kyrkoskatten är 1 eller 2 % av lönen.

 %
Den här skatten betalar bara de som

hör till den evangelisk-lutherska kyrkan

eller till den ortodoxa kyrkan i Finland.

  %
Kyrkoskatten används till församlingarnas verksamhet.

= som själva bestämmer hur hög

  =
kyrkoskatten ska vara.

Andra direkta skatter:

Arvsskatt

Om man ärver en stor summa pengar
     $\rightarrow \frac{2}{5}$

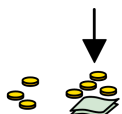
eller någonting annat värdefullt

måste man betala arvsskatt på arvet.

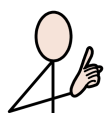
2
2. Gåvoskatt

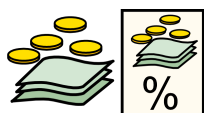
Om man får en stor summa pengar

eller någonting annat värdefullt i gåva av någon

måste man betala gåvoskatt för gåvan.

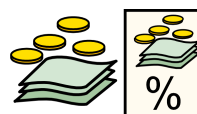
Kapitalskatt

Om man säljer någonting med vinst

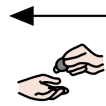
måste man betala kapitalskatt på vinsten.

=

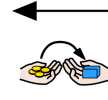

Vinst betyder att man får mer betalt

då man säljer en vara

än vad man betalade då man själv köpte varan.

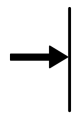
Indirekta skatter:

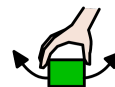
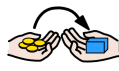
Mervärdesskatt, oftast kallad moms

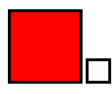
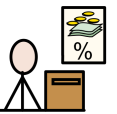
som

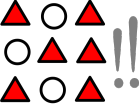

Momsen är en skatt som läggs till på priset

på varor vi köper och tjänster vi använder.

Momsen är olika stor för olika saker.

 Vanligaste momsens är **24 %**
24 %

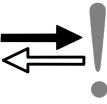

 Momsens på mat är **14 %**
14 %

 Momsens på till exempel böcker,

 medicin och biobiljetter är **10 %**
10 %

Om du köper en pizza

 kostar den kanske **8** euro och **90** cent.
8 90 cent.

 Egentligen kostar pizzan bara **7** euro och **80** cent,
7 80 cent,

1 euro

+

och

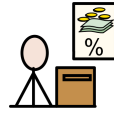
9

cent

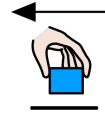
är

=

moms

som

satts

till på

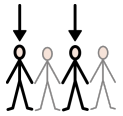
priset.

Olika

punktskatter

På

somliga

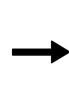

varor

har

staten

lagt till

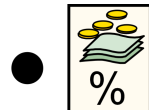
en

extra

skatt,

en

punktskatt.

Punktskatten

ingår

i

priset

då vi

köper

tobak,

alkohol,

bensin

och

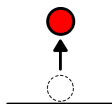

bilar.

Genom

att

höja

punktskatten

på

till exempel

alkohol

vill staten

att människorna

ska köpa

mindre

alkoholdrycker.

Om folk

dricker

mindre

alkohol

mår

de

bättre.

Om man jobbar

men

inte

betalar

till

exempel

inkomstskatt

kallas

det att

jobba

svart.

Om många

människor

jobbar

svart

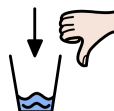

får

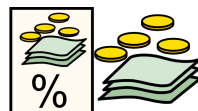

staten

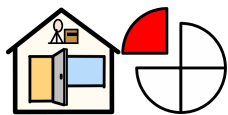
in

för lite

skattepengar.

Den offentliga sektorn

får

då allt

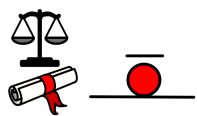
svårare

att

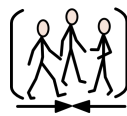

finansiera

sin

lagstadgade

verksamhet

för

Finlands

folk.